

"PRO PATRIA ET LIBERTATE"
A Rákóczi-szabadságharc kezdete
1703–1705
Kerettörténet segédanyag

DIASZPÓRA
ISKOLATÁBOR

A szabadság és hűség tábora

„A szabadság nem ajándék, hanem felelősség. Olyan érték, amelyet bátorsággal, összefogással, hűséggel és szolgálattal őrizhetünk meg.”

Bevezető

*A szabadság és hűség táborának a célja, hogy a gyerekek játékos, mesés formában ismerkedjenek meg a **Rákóczi szabadságharc történetével és a korral amiben játszódik**. Rákóczi-szabadságharc története nem csupán egy történelmi eseménysor, hanem egy olyan közösség története is, amelyben embereknek döntéseket kellett hozniuk, össze kellett fogniuk, vállalniuk kellett a felelősséget, és közösen kellett hinniük egy szabadabb jövő lehetőségében.*

*A cél, hogy a résztvevők ne csupán **tanuljanak a Rákóczi-szabadságharcról, hanem részeseivé váljanak egy olyan történetnek, amelyben a döntéseiknek, együttműködésüknek és kitartásuknak valódi jelentősége van.***

Az anyagot minden tábor a saját arculatára alakíthatja, kihagyható, illetve természetesen hozzáadható az anyaghoz. Bátran engedjétek el a fantáziátokat, csak mindig tartsátok szem előtt, hogy nevelő értéke legyen a foglalkozásoknak és ne térjete el a történelmi tényektől.

A segédanyag felépítése

Ez a segédanyag öt fő részből áll:

1. Rákóczi szabadságharc történelmi leírása

Itt találhatjátok meg a történelmi hátterét az egész szabadságharcnak. Van egy hosszabb és egy rövidebb változata is, az egyik a tanároknak, kisegítőknak van írva, a második pedig a gyerekek nyelvezetén egyszerűsítve.

2. Tábor alap forgatókönyve

Tartalmazza a tábor alap forgatókönyvét, minden napra a történet leírásával, amin keresztül lehet a tábor történetének az ívét követni.

3. Tábor részletes kerettörténetes leírása

A tábor részletes menete és javasolt napi felépítése. Ez a rész segít abban, hogy minden nap egységes ívet kövessen, és a gyerekek élményei tudatosan épüljenek egymásra. Ebben az anyagban megtalálod a napi program jeleneteket, napi feladatokat-programokat és az aznapi rövid történelmi hátteret is bővebben. Itt megtalálod a kerettörténet célját is, így jobban tudjátok alkalmazni a kerettörténetet a napi tananyaghoz is.

4. Tábor kerettörténet szereplőinek leírása

A kerettörténet akkor lesz igazán élő, ha a történelmi személyiségek nem csupán megjelennek, hanem **visszatérő szereplőkké** válnak. Érdemes 4–6 állandó karaktert választani, akiket ugyanazok a vezetők alakítanak a tábor során. Így a gyerekek hamar megismerik őket, és várni fogják a következő megjelenésüket.

5. Ötlettár

Ötleteket, inspirációt ad a díszletek, jelmezek és a tábor hangulatának megteremtéséhez, hogy a történet valóban életre kelhessen.

Reméljük, hogy ez az anyag segítséget ad a szervezőknek abban, hogy *A szabadság és hűség tábora* minden résztvevő és tanár valamint cserkész számára **valódi élményt, közösséget és lelki útavalót** nyújtson.

Történelmi háttéranyag

Rákóczi Ferenc és a szabadságharc története tanároknak, vezetőknek

II. Rákóczi Ferenc (1676-1735):

Apja I. Rákóczi Ferenc, anyja Zrínyi Ilona, nevelője Thököly Imre. Első osztályú nevelést kapott, egész Európát bejárta és tanulmányutakat folytatott.

Visszakapta a Rákóczi birtokokat és ezért Németországból hazatért. Kapcsolatba került a magyar nemességgel és átállt Bercsényi Miklós oldalára. Levelezni kezdett **XIV. Lajossal**. De levelei az udvar kezébe kerültek és ezért **börtönbe zárták**, felségárulással vádolták. Felesége (egy német nő) szabadította ki Gottfried Lehmann, börtönőr segítségével. Rákóczi Lengyelországba, **Brezán** várába menekült.

A szabadság harc előzményei:

- 1697-es **hegyaljai felkelés**: a bujdosó mozgalom következménye, elfoglalják Tokaj és Sárospatak várát. Szervezetlen mozgalom. Kis Albert; Tokaji Ferenc; Szalontai György.
- 1703-as **tiszahegyi felkelés**, melyet Kis Albert és *Esze Tamás* vezetett. Küldöttséget menesztettek Brezán várába és felkérték Rákóczit, hogy álljon a felkelés élére. Rákóczi kiadta a **brezáni kiáltványt**, melyben leírta, hogy elvállalja a felkelés vezetését és annak okait: Habsburg ellenes célokat fogalmazott meg, akiket az ország szabadságának elvevéseivel vádolt. Célja a régi jogok helyreállítása. Jelszava: „Cum deo pro patria et libertate!” /”Istennel a hazáért és a szabadságért!”/
- 1703 májusában kitört fegyveres felkelés.
- 1703 júniusában Dolha mellett a felkelők vereséget szenvedtek a császári csapatoktól, amit Károlyi Sándor vezetett.

A szabadság harc külpolitikai háttere:

Spanyol örökösödési háború (1701-1713): Európa két nagyhatalma, Franciaország és Ausztria harcolt a területért. Ausztria nyugatra koncentrált és a hátországára nem figyelt. A franciák komoly összegekkel támogatták a Rákóczi-szabadságharcot. 1704-ben a **höchstädti ütközet**ben vereséget szenvedett a francia oldal. A Habsburgokat Savolyai Jenő vezette és Ausztria 1704-től Magyarországra figyelt. Ezért Rákóczi külföldi szövetségeseket (Oroszország; törökök; Bajorország) keresett, de sikertelenül.

A szabadságharc:

1703. A legnagyobb foglalások ekkor történtek: Duna-Tisza köze; Felvidék. De a Dunántúl a császáriak kezén maradt, melynek oka, hogy több császári tiszttel átállt a felkelők oldalára; hadsereg volt szükség. Kiadták a **vetési pátenst** (rendelet): a jobbágyok és családtagjaik mentesültek az adóterhek alól. Rengeteg jobbágy beállt a szabadság harc seregébe.

1704. II. Rákóczi Ferencet Gyulafehérváron **erdélyi fejedelemmé** választották, de nem tudták beiktatni, mivel Erdély császári kézen volt. Kiadott egy **röpiratot** az európai országok számára, melyben a szabadság harc céljait és okait fogalmazta meg. **Nagyszombatnál** súlyos vereséget szenvedtek a kurucok a labancoktól.

1705. A **szécsényi országgyűlés** megválasztotta Rákóczit Magyarország **vezérlő fejedelmévé**. 24 tagú szenátus állt mellette, melynek elnöke *Bercsényi Miklós* lett. Rákóczi teljhatalommal rendelkezett a külügyek, a pénzügyek és a hadügyek terén. Felhasználhatta a kancelláriát, amely a legfontosabb hivatal volt. Ennek vezetője *Ráday Pál*. Az egész ország területén vallásszabadságot hirdetett, Magyarország államformáján **konföderációban** határozta meg (szövetségi állam). Ráday nevéhez fűződik az első magyarországi újság, Az igazmondó Mercurius.

Gazdaság

XIV. Lajos, francia király 1708-ig támogatja a szabadság harcot. A bevételek a nemesfémhányákból, a vámokból, a fejedelmi birtokokból származtak. Saját pénzt veretett rézből (**rézlibertás**), ami *gyorsan inflálódott*, gyengült az értéke. Rákóczi tervezte a közteherviselés bevezetését, de szembefordultak fele. Megszervezte a Gazdasági Tanácsot, amely a szabadság harc gazdasági ügyeit intézte: fegyverellátás, ruházat, élelmezés. Manufaktúrákat alapított és tárházakat (raktár) létesített.

Kuruc hadsereg

A szabadság harc kezdetén **szervezetlen** és **fegyelmezetlen** a sereg. **Kiképzetlenek** voltak. Végvári, császári, külföldi katonák és Thököly seregéből származó harcosok is harcoltak itt. A többség könnyűlovas, a kisebbség gyalogság (**talpasok**), és van egy kevés tüzérség is. Létszám eleinte 80 ezer fő, de visszaesett 30 ezerre. Kéz nagy táborot találunk: a) mezei katonák (irreguláris csapat), b) tanult, kiképzett csaptok (reguláris, hivatalos csapat). A kuruc sereg a gyors, hirtelen támadás módszerét alkalmazta, a nyílt ütközeteket kerülték, de nem tudták megtartani területeiket.

- 1705-ben uralkodóváltás történt. I. Lipót meghalt és I. József követte őt a trónon (1705-1711). Tárgyalások indultak az udvar és Rákóczi között, de ezek kudarcba fulladtak. Bottyán János elfoglalta a Dunántúlt.
- 1706-ban elfoglalták **Erdélyt**, amit 1707-ig sikerült megtartani.
- 1707-ben beiktatták Rákóczit erdélyi fejedelemé. Ugyanebben az évben országgyűlést tartottak Ónódon. A győzelmek mellett megerősödött az ellenzék, akik támadták Rákóczit. Ennek oka a **vetési pátenst** és annak következményei, a hosszú háború, az értéktelen pénz, a béketárgyalások kudarc. Az ellenzék két képviselőjét (Rakovszky Menyhért, Okolicsányi Kristóf) felkoncolták. Bevezették a **közteherviselést**, ami mindenkire vonatkozott. Döntöttek a hadirokkantak, az özvegyek és az árvák állami gondoskodásáról. Bercsényi: „eb ura fakó, József császár nem királyunk”: a németek császára lehet, de Magyarországnak nem trónfosztás, idegen származású nem ülhet a trónon (= detronizáció). Cél lett volna, hogy a trónt betöltsék; új jelölt: Frigyes Vilmos, porosz trónörökös. Ehhez hiányzott, hogy Magyarország és Poroszország területileg közelebb kerüljön egymáshoz. Rákóczi célja a terjeszkedés északnyugati irányba (Morvaország+Szilézia) életre kell hozni egy magyar-morva-sziléziai konföderációt. 1708-ban legjobb seregével indul Morvaország irányába. Trencsén mellett döntő vereséget szenved a császári csapatoktól. Ez fordulópontot jelentett. 1708-tól a védekezésre maradt csak energia és folyamatos visszavonulást figyelhetünk meg. Csökkent a szabadságharc anyagi háttere: nem érkezik támogatás Franciaországból, a nemesek hazakényszerítik a jobbágyságot, mert nem tartják be a vetési pátenst. Megbomlik a nemzeti egység. Árulók kerülnek ki a kuruc seregből, pl.: Bezerédy Imre. Több vezető is meghalt, pl.: Bottyán János, Esze Tamás.
- 1709-1710. **pestisjárvány** pusztít.
- 1708-ban a sárospataki országgyűlésen minden jobbágnak szabadságot ígért (**jobbágyszabadítás**).

- 1709-ben ki kellett üríteni a Dunántúlt és a Felvidék nyugati részét.
- 1710-ben **Romhányál** az ütközet döntetlennel ért fel. Elindultak a titkos tárgyalások Rákóczi és az udvar között (Pálffy János). Rákóczit **Károly Sándor** képviselte.
- 1711. április 30-án megkötötték a **szatmári békét** és ezzel véget ért a tárgyalás. Május 1-jén a kuruc csapatok letették a fegyvert a Nagymajtényi-síkon.

Szatmári béke:

- Minden felkelő **közkegyelmet** kapott
- A Rákóczi adta **kiváltságokat** megőrizhették
- Az udvar garantálta a **vallásszabadságot**
- Magyarország és Erdély **alkotmánya**
- Rákóczi minden birtokát visszakapja (kivéve a várakat), ha hűségesküt tesz

A szatmári béke kompromisszumos béke, de Magyarország szempontjából előnyöket jelent. Nem volt hiábavaló a szabadságharc, mert ezeket az eredményeket e nélkül nem lehetett volna elérni. Magyarországot nem olvasztották be a birodalomba. Ez a béke az 1711-ben trónra kerülő **III. Károlynak** köszönhető.

II. Rákóczi Ferenc nem tett esküt, így semmit sem kapott vissza. Haláláig száműzetésben élt Lengyelországban, majd Franciaországban és végül **Rodostóban**. 1735-ben halt meg, a testét Kassán temették el, a szívét pedig Franciaországban.

II. Rákóczi Ferenc és a szabadságharc története gyerekeknek

Miért tört ki a szabadságharc?

A törökök kiűzése után Magyarország ugyan felszabadult, de nem lett igazán szabad. Az ország a Habsburg császár uralma alá került, aki Bécsből irányította Magyarországot. A magyaroknak egyre kevesebb beleszólásuk volt saját országuk ügyeibe.

1687-ben a pozsonyi országgyűlésen a magyar rendek kénytelenek voltak elfogadni, hogy ezután mindig a Habsburg családból kerül ki a magyar király. Ezzel lemondtak a szabad királyválasztás jogáról. Sokan úgy érezték, hogy ez nem igazságos, mert Magyarország régi törvényei szerint a magyaroknak joguk volt királyt választani.

Az emberek élete is egyre nehezebb lett. A hosszú háborúk miatt sok család elszegényedett. A parasztoknak sok adót kellett fizetniük, és gyakran katonának is besorozták őket. A nemesek közül is sokan elégedetlenek voltak, mert régi birtokaikat csak akkor kaphatták vissza, ha okiratokkal bizonyították, hogy azok valóban az övék voltak, és még pénzt is kellett fizetniük érte.

Ebben az időben Európában kitört a spanyol örökösödési háború. A Habsburgoknak sok katonára volt szükségük, ezért Magyarországról is sok embert vittek a császári hadseregbe. Ez még nagyobb elégedetlenséget okozott.

Ki volt II. Rákóczi Ferenc?

II. Rákóczi Ferenc 1676-ban született Borsiban. Édesapja I. Rákóczi Ferenc, édesanyja Zrínyi Ilona volt. Magyarország két híres főnemesi családjának leszármazottja volt. Gyermekkorában mostohaapja, Thököly Imre sokat mesélt neki a katonák életéről és a hazaszeretetről.

Később Prágában és Itáliában tanult, sok nyelven beszélt, és hosszabb ideig Bécsben is élt. Amikor hazatért Magyarországra, fontos tisztséget kapott. Egyre jobban aggasztotta hazája helyzete, ezért kapcsolatba lépett XIV. Lajos francia királlyal, hogy segítséget kérjen Magyarország számára.

A levelezés azonban a császár kezébe került. Rákóczit letartóztatták, és a bécsújhelyi várbörtönbe zárták. Sikertelenül megszökönie, és Lengyelországba, Brezán várába menekült. Távollétében halálra ítélték, ezért már nem térhetett vissza addigi életéhez.

A szabadságharc kezdete

1703 tavaszán Esze Tamás és Kis Albert felkeresték Rákóczit Lengyelországban. Arra kérték, hogy álljon a magyar felkelők élére. Rákóczi elfogadta a felkérést.

1703 májusában kiadta híres felhívását, a Brezáni kiáltványt. Ebben minden magyart arra hívott, hogy fogjon össze hazája szabadságáért. A kuruc zászlókra ez a jelmondat került:

„Cum Deo pro Patria et Libertate”, vagyis **„Istennel a hazáért és a szabadságért.”**

A felkelés eleinte nem járt sikerrel. A császári seregek Dolhánál legyőzték a kurucokat. Rákóczi azonban nem adta fel. 1703. június 16-án Vereckénél belépett Magyarországra, és személyesen állt a szabadságharc élére.

Hogy minél többen csatlakozzanak hozzá, kiadta a vetési pátenst. Ebben megígérte, hogy azok a parasztok, akik végigharcolják a szabadságharcot, mentesülnek sok földesúri teher alól. Emiatt egyre többen álltak be a kuruc seregbe.

Rákóczi katonai szabályzatot is készített. Megtiltotta a fosztogatást és a rablást, mert azt akarta, hogy katonái fegyelmeztettek legyenek.

A szabadságharc sikerei

A kuruc sereg gyorsan növekedett. A katonák többsége paraszt volt, vezetőik pedig főként nemesek. 1703 végére a Felvidék nagy része és a Duna–Tisza köze is kuruc kézre került.

1704-ben az erdélyi rendek II. Rákóczi Ferencet Erdély fejedelmévé választották. Ez nagy megtiszteltetés volt, és azt mutatta, hogy egyre többen bíztak benne.

A Dunántúlt csak később sikerült felszabadítani. Ebben nagy szerepe volt Vak Bottyánnak, aki több fontos győzelmet aratott a kuruc sereggel.

Rákóczi vezérlő fejedelem lesz

1705-ben meghalt I. Lipót császár, és fia, I. József került a trónra. Az új uralkodó hajlandó volt tárgyalni a magyarokkal, de Erdély önállóságát nem fogadta el.

Ezért 1705 szeptemberében Szécsényben országgyűlést tartottak. A magyar rendek szövetséget kötöttek, és II. Rákóczi Ferencet Magyarország vezérlő fejedelmévé választották.

Rákóczi tanácsadókból álló szenátust hozott létre, és megszervezte az ország irányítását. Továbbra is tárgyalt a Habsburgokkal, de a békéről nem sikerült megegyezni.

A szabadságharc nehéz évei

A kuruc sereg bátor volt, de sok nehézséggel kellett megküzdenie. Kevés volt a pénz, hiányoztak a fegyverek, és nem volt elég kiképzett tiszt. A katonák többsége önkéntesként harcolt.

Rákóczi külföldi segítségben is reménykedett. Franciaországtól és Oroszországtól támogatást kért, de ez nem bizonyult elegendőnek.

1707-ben az ónodi országgyűlés kimondta, hogy a Habsburg-házat megfosztják a magyar tróntól, vagyis Magyarország független ország szeretne lenni. Ugyanekkor mindenki számára adófizetést írtak elő, hogy legyen pénz a hadseregre.

A háború azonban egyre tovább tartott. A parasztok elfáradtak, sokan szerettek volna hazatérni családjukhoz. A földesurak sem mindig támogatták a harcot.

A szabadságharc vége

1708-ban a kurucok súlyos vereséget szenvedtek a trencsényi csatában. Ezután egy pestisjárvány is kitört, amely nagyon meggyengítette a sereget.

1710-ben Romhánynál vívták az utolsó nagy csatát. A harc után már mindkét fél békét szeretett volna.

1711-ben megszületett a szatmári béke. Károlyi Sándor tárgyalta a császár képviselőivel, és a kuruc katonák a majtényi síkon letették a fegyvert. A béke megígérte, hogy nem büntetik meg a szabadságharc résztvevőit, és visszaállítják Magyarország régi jogainak egy részét.

Rákóczi Ferenc azonban nem fogadta el a császár ajánlatát. Inkább száműzetésbe vonult Törökországba, Rodostó városába, ahol élete végéig élt. 1735-ben halt meg. Hamvait később Kassára szállították, ahol ma is nagy tisztelettel őrzik emlékét.

II. Rákóczi Ferenc neve ma is a hazaszeretet, a kitartás és a szabadság jelképe a magyar történelemben.

Forgatókönyv

A **forgatókönyv** használata a program során nemcsak segítség a Diaszpóra Iskolatábor gördülékeny lebonyolításában, hanem izgalmas keretet ad a történeteknek, a tananyagoknak, amelyek köré a tábori élmény épül. Fontos, hogy tisztában legyünk vele: **nem kötelező** minden esetben egy előre megírt forgatókönyvet követni, és sokféle más, Rákóczi korabeli történet is jól illeszkedhet az idei tábor tematikájába.

A forgatókönyv csupán egy **irányvonal**, amely segít a programok összeszedettségében, de az igazi varázslat akkor jön, amikor szabadon engedjük a fantáziánkat. Mi most egy példát adunk arra, hogyan lehet gyorsan pár ötletet összegyűjteni, és azt a témát egy izgalmas, kreatív keretbe foglalni. A keret mélyebb kidolgozására következő fejezet ad bővebb információt.

Alap forgatókönyv napokra lebontva

1. nap – Megszólalnak a tárogatók

A tábor kezdetén a résztvevők megismerik a kor történelmi helyzetét: Magyarország a Habsburg uralom alatt áll, a várak többsége császári kézen van, de egyre többen készülnek a felkelésre. Egy futár érkezik II. Rákóczi Ferenc Brezáni kiáltványával, amely fegyverbe hívja a magyarokat. Az **őrsök** esküt tesznek a haza szolgálatára, elkészítik saját zászlójukat, és megkezdik a szervezkedést. A nap végén kiderül, hogy a császáriak is tudomást szereztek a készülő felkelésről.

2. nap – A zászlók alatt

II. Rákóczi Ferenc átlépi a lengyel–magyar határt, és kezdetét veszi a szabadságharc. Az **őrsök** feladata a kuruc seregek támogatása: futárszolgálat, felderítés, várak felszabadítása és az utánpótlás biztosítása. A nap során egyre több vár csatlakozik Rákóczihoz, a tábor térképén sorra lecserélődnek a császári zászlók kuruc lobogókra. Estére már jól látható, hogy a felkelés sikeresen kibontakozott.

3. nap – Erdély fejedelme

Megérkezik a hír, hogy az erdélyi rendek II. Rákóczi Ferencet fejedelmükké választották. A hangsúly a harcról az országépítésre helyeződik át. Az **őrsök** ellátmányt szerveznek, igazságot szolgáltatnak és megerősítik a felszabadított várakat. A nap végére mindenki megérti, hogy a szabadság kivívása mellett annak megőrzése is közös felelősség.

4. nap – A remény éve

Lipót császár halálának hírére új lehetőségek nyílnak. I. József kész tárgyalni a magyarokkal, ezért Rákóczi haditanácsot hív össze. Az **őrsök** követekként járják az országot és Európát, szövetségeseket keresnek, miközben meg kell akadályozniuk, hogy a labancok megszerezzék a fontos iratokat. A nap végén megérkezik a meghívó a szécsényi országgyűlésre.

5. nap – A vezérlő fejedelem

A tábor ünnepi hangulatban készül a szécsényi országgyűlésre. Az **őrsök** küldötteket választanak, megvédik a konföderáció oklevelét a labanc kémektől. A nap csúcspontján a rendek II. Rákóczi Ferencet Magyarország vezérlő fejedelmévé választják. A kerettörténet reménnyel zárul: megszületik az összefogás, amely új jövőt ígér a nemzetnek, miközben a záró táborünnél egy rövid visszatekintés utal arra, hogy a szabadságharc később ugyan fegyveresen véget ér, de Rákóczi öröksége és a szabadság eszméje tovább él a magyarok szívében.

Részletes forgatókönyv

Alaptörténet tanároknak

A XVII. század végére Magyarország történelmének egyik meghatározó korszaka ért véget. A közel százötven éves török uralom alól az ország ugyan felszabadult, ám a várva várt szabadság helyett új uralom következett. A törökök kiűzésében döntő szerepet játszó Habsburg Birodalom jelentős katonai erővel szállta meg az országot, és a felszabadított területeket saját birodalmának részeként kívánta kormányozni. I. Lipót császár célja egy központilag irányított, abszolutista állam kiépítése volt, amely egyre kevésbé vette figyelembe Magyarország ősi törvényeit és a rendi alkotmányt.

A magyar rendek helyzetét tovább nehezítette, hogy az 1687-es pozsonyi országgyűlésen – a háborús körülmények és a császári nyomás hatására – lemondtak a szabad királyválasztás jogáról, és elfogadták a Habsburg-ház örökös trónöröklését. II. Rákóczi Ferenc később ezt tekintette a szabadságharc egyik legfontosabb előzményének, hiszen úgy vélte, hogy Magyarország alkotmányos rendje sérült, amikor a magyar nemzet beleegyezése nélkül került új uralkodó a trónra.

A háborúk évei a parasztságot is súlyosan megviselték. A folyamatos hadjáratok, az adók, a beszállásolások és a rendkívüli terhek miatt egyre nagyobb lett az elégedetlenség. A nemesség sem volt elégedett a császári udvar politikájával. A törököktől visszaszerzett birtokokat csak azok kaphatták vissza, akik hiteles okiratokkal tudták bizonyítani tulajdonjogukat, és még a birtok értékének tizedét is meg tudták fizetni. Sok család elveszítette ősi földjeit, ami tovább mélyítette a Habsburg-ellenes hangulatot.

Ebben a feszült történelmi helyzetben kezdte szervezni a felkelést a Lengyelországban tartózkodó II. Rákóczi Ferenc. Hosszas előkészületek után úgy látta, hogy elérkezett a megfelelő pillanat a szabadságharc megindítására. Franciaországból és Oroszországból biztató hírek érkeztek, így reális remény mutatkozott arra, hogy Magyarország külső támogatással kivívhatja szabadságát. A tábor résztvevői már a tábor előtt megkapják Rákóczi felhívását, a Brezáni kiáltvány mintájára készült levelet, amelyben a fejedelem fegyverbe szólítja a hazájukat szerető magyarokat.

A kerettörténet a Rákóczi-szabadságharc első, sikerekben gazdag időszakát dolgozza fel. A tábor kezdetén az ország várai – amelyeket az altáborok jelképeznek – még labanc kézen vannak. A táborozók feladata, hogy II. Rákóczi Ferenc oldalán fokozatosan felszabadítsák ezeket az erősségeket, és megnyerjék lakóikat a szabadság ügyének. A napok előrehaladtával egyre több vár csatlakozik a kuruc mozgalomhoz, miközben a szabadságharc ereje és támogatottsága is növekszik.

A történet során a résztvevők átélhetik a szabadságharc legfontosabb korai eseményeit. 1704-ben az erdélyi rendek Rákóczit fejedelmükké választják, ami tovább erősíti a mozgalom tekintélyét. Egy évvel később meghal I. Lipót császár, helyére fia, I. József lép. Az új uralkodó ugyan hajlandónak mutatkozik a tárgyalásokra, Erdély önállóságának kérdésében azonban nem enged. Ezért a magyar rendek országgyűlést hívnak össze Szécsénybe.

A tábor története az 1705 szeptemberében megtartott szécsényi országgyűlésen éri el csúcspontját. A rendek konföderációra lépnek, és II. Rákóczi Ferencet Magyarország vezérlő fejedelmévé választják. A szabadságharc ekkor ereje teljében van: az ország jelentős része kuruc kézen áll, külföldről is biztató támogatás ígérkezik, és úgy tűnik, hogy a hosszú küzdelem végül elvezethet Magyarország szabadságának kivívásához.

A kerettörténet ezen a reményteli ponton zárul, amikor még minden lehetőség nyitva áll a szabadság ügyének győzelmére. A közös tábortűz egyik meghatározó jelenetében azonban egy idős kuruc katona röviden felidézi, hogy a történelem később másként alakult: 1711-ben, a majtényi síkon letették a fegyvert a kuruc seregek. Ez az előretételezés nem a vereségről szól,

hanem arról az örökségről, amelyet II. Rákóczi Ferenc és társai hagytak a magyar nemzetre. A szabadságharc ugyan katonailag véget ért, de a szabadság, az összefogás és a hazaszeretet eszménye tovább élt, és nemzedékeken át erőt adott a magyaroknak.

Alaptörténet gyerekek nyelvén

Réges-régen, több mint háromszáz évvel ezelőtt Magyarország nehéz időket élt át. Bár a törökök már elhagyták az országot, a magyarok mégsem lehettek igazán szabadok. Az országot a Habsburg császár uralta, aki Bécsből akarta irányítani Magyarországot. Sok magyar úgy érezte, hogy nem hallgatják meg őket, és nem tisztelik a régi magyar törvényeket.

A hosszú háborúk miatt az emberek nagyon elfáradtak. Sok falut elpusztítottak, a családoknak sok adót kellett fizetniük, és sokan elvesztették földjeiket. Egyre többen reménykedtek abban, hogy egyszer újra szabad lehet Magyarország.

Ekkor lépett színre II. Rákóczi Ferenc. Ő nagyon szerette a hazáját, és nem akarta, hogy a magyar emberek tovább szenvedjenek. Lengyelországban kezdte megszervezni a szabadságharcot, és levelet küldött minden bátor magyarnak. Ebben arra kérte őket, hogy fogjanak össze, és együtt küzdjenek hazájuk szabadságáért.

Ti is ezt a levelet kaptátok meg a tábor előtt. Ettől a pillanattól kezdve ti is a történet részesei lesztek.

Amikor megérkeztek a táborba, az ország várai még a császár katonáinak, a labancoknak a kezében vannak. Minden altábor egy-egy várat jelképez. A ti feladatotok az lesz, hogy bátorsággal, ügyességgel és összefogással segítsétek Rákóczi seregét. Ahogy telnek a napok, egyre több vár szabadul fel, és egyre többen csatlakoznak a kurucokhoz.

A tábor során együtt élitek át a szabadságharc első nagy sikereit. Megismeritek II. Rákóczi Ferencet, aki egyre több ember bizalmát nyeri el. Erdély lakói fejedelmükké választják, majd az ország vezetői is összegyűlnek, hogy közösen döntsenek Magyarország jövőjéről.

A történet végén eljutunk a szécsényi országgyűlésre. Itt a magyarok összefognak, és II. Rákóczi Ferencet vezérlő fejedelemmé választják. Mindenki bíz benne, hogy hamarosan eljön a szabadság, és békében élhet az ország.

A tábor végén egy öreg kuruc katona elmeséli, hogy a szabadságharc még sokáig tartott. Nem minden úgy alakult, ahogy remélték, de Rákóczi Ferenc és bátor társai örökre példát mutattak a magyaroknak. Megtanították, hogy a hazaszeretet, az összefogás, a bátorság és a kitartás mindig fontos értékek maradnak.

Most rajtatok a sor! Készüljetek fel a küldetésekre, segítsetek bajtársaitoknak, és írájatok tovább a történetet Rákóczi fejedelem oldalán!

Pedagógiai ív

A történet tudatosan épül fel öt egymásra épülő szakaszban:

1. **Elhatározás** – megszületik a döntés a szabadságért való kiállásról.
2. **Összefogás** – a felkelés kibontakozik, egyre többen csatlakoznak.
3. **Építkezés** – a katonai sikereket közösség- és országépítés követi.
4. **Felelős vezetés** – megjelenik a diplomácia, a tárgyalás és a stratégiai gondolkodás.
5. **Közös jövőkép** – a szécsényi országgyűlésen megszületik a konföderáció és Rákóczi vezérlő fejedelemmé választása, amely reményt és célt ad a további küzdelemhez.

Ez a felépítés történelmileg hiteles marad, ugyanakkor cserkészpedagógiai szempontból is végig fenntartja az izgalmat, és a résztvevőket aktív szereplőként vezeti végig a szabadságharc első, reményteli szakaszán.

Kerettörténet 5 napos táborra

A tábor alaphelyzete

1703 tavaszát írjuk. Magyarország nagy része még a Habsburg uralom alatt áll, a végváratok császári katonák, a labancok őrzik. Az ország lakói egyre elégedetlenebbek: a parasztságot súlyos terhek nyomasztják, a nemesség megosztott, és sokan úgy érzik, hogy elérkezett az idő a változásra. Mindenki azt az embert várja, aki végre zászlót bont, és a magyarokat a szabadság ügyéért összefogja.

A tábor résztvevői ennek a történetnek a szereplőivé válnak. Különböző vármegyéből érkező fiatal hajdúkat, kispapokat, diákokat és pásztorokat alakítanak, akik titokban már kapcsolatban állnak II. Rákóczi Ferenc híveivel. Az őrsők egy-egy magyar várat jelképeznek. A történet kezdetén ezek a várak még labanc fennhatóság alatt állnak, de hamarosan elérkezik az idő, amikor lakóiknak dönteniük kell: tovább szolgálják a császárt, vagy csatlakoznak Rákóczi szabadságharcához.

A hét központi üzenete

„A szabadság nem ajándék, hanem felelősség. Olyan érték, amelyet bátorsággal, összefogással, hűséggel és szolgálattal őrizhetünk meg.”

Ez az üzenet jól kapcsolódik a cserkészlet alapelveihez is: a közösség szolgálatához, a vezetői felelősséghez, a hazaszeretethez és az egymás iránti elkötelezettséghez, miközben hű marad II. Rákóczi Ferenc szabadságharcának szellemiségéhez.

A meghívólevél a táborra ezt tábor előtt kiküldeni (csatolva)

A tábor előtt minden résztvevő megkapja a "Brezáni kiáltvány" mintájára készült levelet.

1. NAP

"Megszólalnak a tárogatók"

Történelmi háttér

1703 májusát írjuk. II. Rákóczi Ferenc még Lengyelországban tartózkodik, ahol híveivel együtt készül a szabadságharc megindítására. A felkelés még nem kezdődött el, de országszerte egyre többen titokban szervezkednek. Futárok járnak az utakat, üzenetek cserélnek gazdát, és a hazájukat szerető emberek csendben készülnek arra a napra, amikor végre fellobbanhat a szabadság zászlaja. Mindenki tudja, hogy hamarosan elérkezik a döntő pillanat, amikor a titkos előkészületeket nyílt cselekvés váltja fel.

Napi kerettörténet célja

A résztvevők megismerik a kor történelmi helyzetét, a Habsburg uralommal szembeni elégedetlenséget és II. Rákóczi Ferenc felhívását. A nap végére minden altábor döntést hoz: csatlakozik a szabadságharcához, esküt tesz a haza szolgálatára, és megkezdik a felkészülést.

Mottó

„A szabadság mindig egy bátor döntéssel kezdődik.”

Napi üzenet

Nagy dolgok akkor kezdődnek el, amikor valaki meri kimondani: „*Én is teszek érte.*” A közösség ereje az egyéni döntésekből születik.

Reggeli jelenet

Egy futár érkezik. Poros, kimerült. Titkos levelet hoz, amit felolvastok.

A levél szerint:

- Franciaország segítséget ígér.
- Oroszországból biztató hírek jönnek.
- Eljött az idő.

A táboronak el kell dönteniük:

csatlakoznak-e?

Mindannyian esküt tesznek.

Esti jelenet

Éjszaka. Tárogató hangja hallatszik.

Egy árulót elfognak.

Nála császári levél van.

A labancok már tudnak a készülődésről.

Megkezdődik a verseny az idővel.

Napi feladatok-programok

A próbák során:

- fegyverkészítés
- zászlókészítés
- titkosírás
- futárszolgálat
- tájékozódás
- őrség

Minden sikeres feladat után kapnak egy jelet az őrsök.

A térképen piros-fehér-zöld kuruc zászló kerül rá.

2. NAP

"A zászlók alatt"

Történelmi háttér

1703 júniusában elérkezik a várva várt pillanat. II. Rákóczi Ferenc átlépi Magyarország határát, hogy személyesen álljon a felkelők élére. Megkezdődik a Rákóczi-szabadságharc, és egyre több magyar csatlakozik a kuruc seregekhez. A szabadság híre gyorsan terjed az országban: falvak, városok és várak lakói közül sokan döntenek úgy, hogy Rákóczi zászlaja alatt küzdenek hazájukért. A remény újraéled, és kezdetét veszi a közös harc Magyarország szabadságáért.

Napi kerettörténet célja

A kuruc seregek megkezdik a harcot, egyre több vár és vidék csatlakozik Rákóczihoz. A résztvevők megtapasztalják, hogy a sikerhez nemcsak bátorságra, hanem fegyelemre, kitartásra és egymásra utaltságra is szükség van.

Mottó

„Egy zászló alatt erősebbek vagyunk.”

Napi üzenet

A legnagyobb kihívásokat sem egyedül győzzük le. A közös cél összekovácsol, és mindenki hozzáteheti a saját erejét a közösség sikeréhez.

Reggeli jelenet

Rákóczi követe érkezik.

Átadja a fejedelem zászlaját.

Felolvassa:

"Cum Deo Pro Patria et Libertate"

Az őrsök ünnepélyesen felesküsznek.

Esti jelenet

Hír érkezik.

Egyre több katona áll át.

A kuruc tábor nő.

A táborban először hangzik fel közösen:

"Pro Patria et Libertate!"

Napi feladatok-programok

A napi programok:

- portya
- felderítés
- várfoglalás
- futárverseny
- akadálypálya

Mindegyik egy-egy történelmi eseményt jelképez.

A nap végére az ország északkeleti része felszabadul.

3. NAP

"A fejedelem"

Történelmi háttér

1704-ben újabb fontos esemény erősíti a szabadságharc ügyét. Az erdélyi rendek II. Rákóczi Ferencet távollétében Erdély fejedelmévé választják. Ez nagy megtiszteltetés és egyben annak a jele, hogy egyre többen bíznak benne és támogatják a szabadságért folytatott küzdelmet. Rákóczi vezetésével a kurucok ereje tovább növekszik, és a magyarok reménye is egyre erősebb lesz, hogy sikerül kivívni hazájuk szabadságát.

Napi kerettörténet célja

II. Rákóczi Ferencet Erdély fejedelmévé választják. A résztvevők felismerik, hogy a szabadság kivívása mellett annak megőrzése és az ország építése is felelősség. A hangsúly az együttműködésen, a szolgálaton és a vezetésen van.

Mottó

„A jó vezető nem uralkodik, hanem szolgál.”

Napi üzenet

Az igazi vezető példát mutat, felelősséget vállal, és másokat is felemel. A közösség akkor erős, ha tagjai egymást segítik.

Reggeli jelenet

Ünnepélyes küldöttség érkezik.

Felolvassák az erdélyi rendek levelét.

Rákóczi immár Erdély fejedelme.

A táborban díszszemle.

Minden altábor saját zászlóval jelenik meg.

Esti tábortűz

Ez a tábor érzelmi csúcspontja. Egy öreg kuruc katona mesél.

Elmondja:

A szabadságért harcolni könnyű. A szabadságot megtartani nehéz.

Majd halkán hozzáteszi:

"Nem tudom, mit hoz a jövő. Lehet, hogy egyszer majd fegyvereinket is le kell tennünk... de amíg magyar él ezen a földön, addig Rákóczi neve nem merül feledésbe."

Ez az első utalás az 1711-es eseményekre.

Napi feladatok-programok

A hangsúly már nem a harcon van.

Hanem:

- országépítés
- együttműködés
- igazságszolgáltatás
- ellátás
- hídépítés
- gazdálkodás

A gyerekek megtapasztalják: országot vezetni nehezebb, mint csatát nyerni.

4. NAP

"A remény éve"

Történelmi háttér

1705-ben jelentős változás történik a Habsburg Birodalomban: meghal I. Lipót császár, és fia, I. József lép a trónra. Az új uralkodó nyitottnak mutatkozik arra, hogy tárgyalásokat kezdjen a magyarokkal, ezért sokan reménykedni kezdenek abban, hogy a hosszú harcok után békés megoldás is születhet. Bár még sok kérdésben nincs egyetértés, először látszik esély arra, hogy a felek tárgyalóasztalhoz üljenek, és Magyarország jövőjéről közösen keressenek megoldást.

Napi kerettörténet célja

Lipót császár halála után új lehetőségek nyílnak. A résztvevők megtapasztalják, hogy nem minden konfliktust lehet fegyverrel megoldani: szükség van bölcsességre, párbeszédre és jó döntésekre is.

Mottó

„A bölcsesség gyakran nagyobb erő, mint a kard.”

Napi üzenet

A bátorság nemcsak a harcmezőn mutatkozik meg. Néha a legnagyobb erő abban rejlik, hogy meghallgatjuk egymást, és a közös megoldást keressük.

Reggeli jelenet

Két futár érkezik egyszerre.

Az egyik:

Lipót meghalt.

A másik:

I. József tárgyalni akar.

A táborban vita kezdődik.

Lehet-e megbízni benne?

Esti jelenet

Megérkezik a meghívó.

Szécsénybe országgyűlést hívnak.

Minden altábor küldötteset választ.

Napi feladatok-programok

A programok:

- követjárás
- diplomácia
- vita
- béketárgyalás
- stratégiai játék

Nem minden problémát lehet karddal megoldani.

5. NAP

"A vezérlő fejedelem"

Történelmi háttér

1705 szeptemberében Szécsényben országgyűlést tartanak, ahol a magyar rendek összegyűlnek, hogy közösen döntsenek az ország jövőjéről. Az országgyűlésen konföderációt, vagyis szövetséget kötnek a szabadságharc folytatására, és egyhangú döntéssel II. Rákóczi Ferencet Magyarország vezérlő fejedelmévé választják. Ez a szabadságharc addigi legnagyobb sikere: a magyarok egységes vezetőt választanak, és új reménnyel tekintenek a jövő felé, bízva abban, hogy összefogással kivívhatják hazájuk szabadságát.

Napi kerettörténet célja

A szécsényi országgyűlésen létrejön a konföderáció, és II. Rákóczi Ferencet vezérlő fejedelemmé választják. A tábor története reménnyel zárul: megszületik az összefogás, amely jövőt és célt ad a nemzetnek.

Mottó

„Az összefogásból születik a jövő.”

Napi üzenet

Egy közösség erejét nem az mutatja meg, hogy milyen nehézségekkel találkozik, hanem az, hogy képes-e közös célért összefogni. Amit együtt építünk, az tovább él nálunk, és példát ad a következő nemzedékeknek.

Reggeli jelenet

A teljes tábor ünnepi díszben.

Megérkeznek a rendek.

Felolvassák a konföderáció oklevelét. A küldöttek sorban leteszik voksukat.

A tábor vezetője ünnepélyesen kihirdeti: **II. Rákóczi Ferenc Magyarország vezérlő fejedelme.**

Napi feladatok-programok

Az egész tábor egyetlen nagy eseménnyé válik.

Minden órs feladata:

- biztosítani az országgyűlés rendjét;
- felkutatni a labanc kémeket;
- megvédeni a küldötteseket;
- eljuttatni a szövetségi oklevelet minden várba.

Záró tábornút

A tábornútnél a mesélő így zárja:

"1705 őszén úgy tűnt, hogy Magyarország ismét szabad lehet. Európa figyelt ránk. Hollandia, Anglia és Franciaország is tárgyalni kezdett. A magyarok hittek abban, hogy győzhetnek."

Majd hosszú csend után:

"A történelem azonban nem mindig úgy alakul, ahogy reméljük. Hat év múlva, 1711-ben a kuruc hadak letették a fegyvert Majtény mezején. Sokan ezt vereségnek nevezték."

Ezután egy fiatal cserkész megkérdezi:

– Akkor hiába harcoltak?

Az öreg katona így felel:

– Nem. Mert vannak harcok, amelyeket nem a csatateren nyernek meg. Rákóczi megmutatta, hogy a magyar nép képes összefogni a szabadságért. Emléke évszázadokon át erőt adott azoknak, akik később is a hazájukért dolgoztak. A szabadság eszméje túlélte a fegyverek letételét.

A tábor végén minden űrs saját várának kapujára felkerül a kuruc zászló, jelezve, hogy az ország a kerettörténet végére egységbe rendeződött Rákóczi vezetése alatt.

A kerettörténet szereplői

A kerettörténet akkor lesz igazán élő, ha a történelmi személyiségek nem csupán megjelennek, hanem **visszatérő szereplőkké** válnak. Érdemes 4–6 állandó karaktert választani, akiket ugyanazok a vezetők alakítanak a tábor során. Így a gyerekek hamar megismerik őket, és várni fogják a következő megjelenésüket.

Harcoló felek

Magyarország	Habsburg Birodalom Német-római Birodalom
--------------	---

Segítség

Magyar részen:	Osztrák részen:
Franciaország	Dán Királyság
Oroszország	Horvátország
	Erdélyi szászok
	Vajdasági Szerbek

Jó fiúk/velünk vannak (röviden):

- *Károlyi Sándor* – tábornagy, báró; 1704-ben még felkelőket ver szét Dolhánál, az első csatában, aztán átáll, Tábornagyi rangig viszi. A Szatmári béke aláírója (Rákóczi bízta meg a főparancsnoksággal, aztán a fejedelem megharagudott rá a békekötés miatt). Megoszlik a vélemény, hogy a békekötés árulás vagy egyetlen helyes döntés volt, mindenesetre sok magyar részről pozitívum található a békeokmányban.
- *Mikes Kelemen* – II. Rákóczi Ferenc íródeákja, székely kamarása
- *Riviére* – tüzérezredes, XIV. Lajos jóvoltából érkező francia származású várépítő
- *Ocskay László* – kuruc brigadéros; először a császáriaktól jön át, aztán oda megy vissza. Egyik fülét hóhér vágta le még a török felszabadítások során, meggyilkolta egy bajtársát is.
- *Jávorka Ádám* – kuruc brigadéros, Ocskay elfogása után hadnagy, ezredes; Kisebb személy
- *Kötő Pál* – karikás ostoros parasztember, huszár, kitalált személyiség;

Szövetségesek (akik személye nem jelenik meg):

- XIV. Lajos ("Napkirály") – francia király; Habsburg ellenes. Érdekei a spanyol trónhoz is kötődnek, amiért a Habsburgokkal is háborút folytat. Ezért érdeke, hogy Magyarország is hadban álljon, mert akkor gyengülnének a keleti határainál a frontok.
- I. Péter – orosz cár; várható szövetséges. A nagy birodalmaknak az az érdeke, hogy Európában ne legyen egyetlen ország sem, ami túlzott erőfölénnyel bírhatna.

Rossz fiúk/ellenség (röviden):

- I. Lipót – Osztrák Habsburg, német-római császár
- I. József – német-római császár; 1705-ben apja halála után kerül a trónra.
- Savoyai Jenő – tábornagy, herceg, az Udvari Haditanács elnöke; jelentős tekintélye volt a törökök elleni harcban.
- Pálffy János – osztrák tábornagy; a szatmári béke megkötője.
- Sigbert Heister – osztrák tábornagy

Főszereplők

II. Rákóczi Ferenc A szabadságharc vezére

Történelmi szerepe:

A szabadságharc vezetője, Erdély fejedelme, majd Magyarország vezérlő fejedelme.

Jelleme:

- méltóságteljes
- nyugodt
- igazságos
- mélyen vallásos
- mindig a haza érdekeit tartja szem előtt
- ritkán emeli fel a hangját

Megjelenése:

- díszes kuruc dolmány
- vörös vagy bordó mente
- szablya
- fejedelmi bot
- pecsétgyűrű

Feladata a kerettörténetben:

- kiadja a napi parancsokat;
- esküt vesz a táborozóktól;
- kinevezi a küldötteket;
- a fontos döntéseket ő hozza meg;
- a tábor végén vezérlő fejedelemmé választják.

Bercsényi Miklós**A hadvezér****Történelmi szerepe:**

Rákóczi legközelebbi munkatársa és hadvezére.

Jelleme:

- határozott
- gyors döntéseket hoz
- kiváló katona
- humoros
- szereti próbára tenni a fiatalokat

Megjelenése:

- sötétkék dolmány
- térképtáska
- kard
- hosszú csizma

Feladata:

- vezeti a haditanácsot;
- ismerteti a napi küldetéseket;
- kiosztja a katonai feladatokat;
- értékeli a portyákat.

Esze Tamás**A nép embere****Történelmi szerepe:**

A tiszaháti felkelés egyik elindítója, aki Rákóczit hazahívta.

Jelleme:

- közvetlen
- vidám
- bátor
- egyszerű ember
- könnyen megtalálja a hangot a gyerekekkel

Megjelenése:

- egyszerű vászoning
- csizma
- fokos
- kalap

Feladata:

- ő toborozza az altáborokat;
- mindig új önkénteseket keres;
- a játékok alatt biztatja a résztvevőket.

Vak Bottyán János
A tapasztalt katona

Történelmi szerepe:

A szabadságharc legendás hadvezére.

Jelleme:

- bölcs
- türelmes
- sokat mesél
- kevés szóból is ért

Megjelenése:

- ősz bajusz
- bot
- sötét mente
- szemét kendő takarhatja (utalás a nevére)

Feladata:

- történeteket mesél;
- tanácsot ad;
- az esti tábortüzek fontos szereplője.

János, a kuruc futár (kitalált szereplő)

Szerepe:

Ő köti össze az egyes napokat.
Minden reggel vágat be a táborba.
Leveleket hoz.
Hadijelentéseket olvas fel.

Ő hozza:

- a Brezáni kiáltványt;
- az erdélyi híreket;
- Lipót halálának hírét;
- a szécsényi országgyűlés meghívóját.

Jelleme:

- lelkes
- vicces
- kicsit szétszórt
- nagyon gyors

Feladata:

A gyerekek egyik kedvence lehet.

Károly, a labanc kapitány (kitalált szereplő)

Szerepe:

A történet fő ellenfele.
Nem gonosz.
Csak hűség a császárhoz.
Mindig megpróbálja:

- elfogni a futárt;

- megszerezni a leveleket;
- visszafoglalni a várakat.

Jelleme:

- katonás
- büszke
- fegyelmezett

Feladata:

A tábor végére tisztelettel beszél Rákócziról.

Ágnes asszony
A tábor gyógyítója (kitalált szereplő)

Szerepe:

A sebesülteket ápolja.

Tanít:

- gyógynövényeket;
- elsősegélyt;
- régi magyar gyógyító módszereket.

Feladata:

Mindig tud egy bölcs történetet.

Pál barát (kitalált szereplő)

Egy ferences szerzetes.

Ő képviseli a lelki oldalt.

Feladata:

- reggeli elmélkedések;
- esti gondolatok;
- imádság;
- erkölcsi döntések.

Feladata:

Nem politizál. Mindig a békéről és a becsületről beszél.

I. József király

Csak a negyedik napon jelenik meg. Nem ellenséggént, hanem uralkodóként.

Követe útján üzen: kész tárgyalni. Ez jó alkalom arra, hogy a gyerekek megértsék: a történelemben nem mindig fekete-fehér a helyzet.

A történet narrátora

Érdemes egy külön narrátort is kijelölni, aki a jelenetek között összeköti az eseményeket. Lehet egy **öreg kuruc katona**, aki évekkel később emlékezik vissza a szabadságharc kezdetére.

Jelleme:

- bölcs
- nyugodt
- mesélő alkat
- személyesen ismerte Rákóczit

Ő nyitja meg a tábort, vezeti át a résztvevőket az egyes történelmi eseményeken, és a záró tábortűznél ő mondja el a szabadságharc későbbi sorsát, valamint azt, hogy II. Rákóczi Ferenc öröksége hogyan élt tovább a magyar nemzet emlékezetében. Ez a narrátor összefogja a teljes kerettörténetet, és segít a gyerekeknek megérteni, hogy a táborban átélt események egy nagyobb történelmi folyamat részét alkotják.

Diszlet és jelmezötlet gyűjtemény

A diaszpóra iskolatáborok egyik legnagyobb varázsa, hogy a résztvevők kiszakadhatnak a hétköznapiokból, és egy különleges, képzeletbeli világ részévé válhatnak. Ebben kulcsszerepet játszanak a díszletek és a jelmezek, amelyek nem csupán látványos kiegészítői a programoknak, hanem élménnyé formálják a közös játékot. A gondosan megtervezett környezet segít elmélyíteni a tábor tematikáját, miközben a gyerekek számára is könnyebbé teszi a szerepbe való beleélést. A kreativitás szabadsága ebben a folyamatban kiemelten fontos: a díszletek és jelmezek elkészítésében való aktív részvétel lehetőséget ad az önkifejezésre és az alkotás örömére. A korhű jelmezek pedig különösen erősítik az élményt, hiszen hitelesebbé, átélhetőbbé teszik a közös történetet, és segítenek abban, hogy a gyerekek valóban „belecsöppenjenek” egy másik korbba vagy világba.

Az alábbiakban egy példát mutatunk be a Király útja tábor részére, kiemelném, hogy nem kell mindent megvalósítani, mindenki szabadon mazsolázhat.

Díszletek és jelmezötletek

A Rákóczi-szabadságharc kora különösen hálás kerettörténet, mert **néhány egyszerű kellékkal is nagyon hiteles hangulat teremthető**, ráadásul a legtöbb díszletet és jelmezt a tábor alatt a gyerekek is elkészíthetik. Nem a történelmi múzeumi pontosság a cél, hanem az, hogy a résztvevők úgy érezzék, valóban 1703–1705 Magyarországon járnak.

Egységes látványvilág

A tábor arculatát érdemes három színre építeni:

- **kuruc oldal:** mély vörös, fehér és barna (a szabadságharc, a vászon és a fa természetes színei);
- **labanc oldal:** fekete és sárga (a Habsburg császári színek);
- **vezetői és fejedelmi elemek:** bordó, arany és sötétzöld.

Ha a zászlók, a parancslevelek, a névtáblák, az oklevelek és a díszletek is ezt a színvilágot követik, a tábor már néhány egyszerű kellékkal is egységes, történelmi hangulatot áraszt majd.

A tábor fő díszlete

A Haditanács sátra

Ez legyen a kerettörténet központja.

Berendezése:

- nagy korabeli Magyarország térkép, amelyre naponta felkerülnek a felszabadított várak
- II. Rákóczi Ferenc portréja
- "Cum Deo Pro Patria et Libertate" felirat
- kuruc zászló
- íróasztal tollal, tintatartóval
- viaszpecsétek
- gyertyák vagy LED mécsesek
- kardok, fokosok, lándzsák (makettek)
- ládák, hordók
- dob és tárogató (ha van)

A tábor minden fontos eseménye innen induljon.

A várak/szobák

Minden órs egy várat jelképez.

A kapun/ajtón legyen:

- a vár neve
- saját címere
- várkapu kartonból
- őrtorony (egyszerű fakeret)
- őrségváltó hely

Az első napon császári fekete-sárga zászló lobog.

Amikor felszabadul: ünnepélyesen lecserélik kuruc zászlóra.

Ez önmagában nagyon látványos.

Tábori térkép

Készülhet egy 2–3 méteres vászon.

Rajta:

- Magyar Királyság
- Erdély
- fontos várak
- folyók

Mágnesekkel vagy zászlócskákkal lehet jelölni:

- kuruc terület
- labanc terület
- hadjáratok
- futárok útvonalát

Minden este változik

Haditanács asztala

Mindig legyen rajta:

- pergamenek
- viaszpecsét
- pecsétnyomó
- toll
- homokszóró
- irattartó

Ide érkeznek a napi levelek.

Labanc őrhely

Készülhet:

- hordóból
- szalmabálából
- fakeresztből

Rajta:

- császári sas
- fekete-sárga zászló

Piactér

Itt lehetnek:

- zsákok
- gabona
- alma
- faeszközök
- kötél
- gyertyák

- vászon
- "kuruc tallérok"

Országgyűlés/bemutató napja

A zárónapra készülhet: emelvény rajta:

- Rákóczi széke
- zászlók
- címer
- hosszú asztal

Jelmezötletek

Nem szükséges teljes történelmi viselet. Elég néhány közös elem. Csatolunk egy rajzot is de az alábbiakból is lehet választani.

Kuruc katonák

Fehér ing
sötét nadrág
csizma
öv
piros kendő
bőr erszény
fa fokos
filc süveg
papír toll

Kuruc tisztek

Sötét köpeny
széles öv
vállszalag
fa kard
díszes süveg
kesztyű

Labanc katonák

Kék vagy szürke kabát
fekete-sárga szalag
háromszög kalap
fa puska
császári sas

Rákóczi Ferenc

Díszes dolmány
piros vagy bordó köpeny
prémgallér
csizma
szablya
fehér kesztyű
háromszög kalap vagy díszes
süveg
Rákóczi mindig elegánsabb
legyen, mint mindenki más.

Bercsényi Miklós

Kék vagy zöld dolmány
vállszalag
térképtáska
mindig nála legyen egy
összetekert térkép

Bottyán János

Idősebb katona.
Nagy bajusz.
Sötét köpeny.
Bot.
Egyszerű viselet.

Futárok

Mindig ugyanaz a jelmez:
poros köpeny
válltáska
összetekert levelek
ló helyett botparipa is lehet
humorosan

Erdélyi küldöttek

Fehér mente
zöld vállszalag
nagy pecsét

Parasztok

Lenvászon ing
szalmakalap
kötény
kosár

Nemesek

Mellény
köpeny
tollas kalap
pecsétgyűrű

Hangulatkeltő apróságok

- pergamenre írt napi parancsok
- pecséttel lezárt levelek
- minden reggel dobpergés
- tárogatózene hangszóróból
-

- őrségváltás zászlófelvonással
- futár érkezése lópatadobogást utánozó hanggal
- esti "Kuruc Hírlap" felolvasása gyertyafénynél

Fotófal

Készülhet egy nagyméretű háttér:

"1705 – A kuruc tábor"

Rajta:

- Rákóczi címere
- várfal
- szalmabálák
- fakerekek
- kuruc zászlók
- ágyúmakett
- hordók

A Rákóczi-szabadságharc kora rengeteg lehetőséget kínál kreatív kézműves foglalkozásokra. Érdemes úgy megtervezni őket, hogy **amit elkészítenek, azt a hét során használják is** a kerettörténetben. Így a kézműveskedés nem öncélú, hanem része lesz a játéknak.

1. Kuruc zászló és altábori lobogó

Az első napon minden űrs elkészíti saját zászlaját.

Lehet rajta:

- saját címer
- jelmondat
- választott vár neve
- kuruc jelképek (oroszlán, turul, kard, nap, csillag)

Anyag:

- vászon
- textilfesték
- filc
- fa zászlórúd

A tábor végéig minden programra magukkal viszik.

2. Viaszpecsét és pecsétnyomó

Minden űrs készít saját pecsétet.

Anyag:

- parafadugó
- linómetsző gumi
- gyurma
- fa korong

A hét során minden levelet ezzel hitelesítenek.

3. Kuruc tallérok

Levegőn száradó gyurmából vagy só-liszt gyurmából.

A tábor saját pénze.

A végén vásárt lehet rendezni.

Különböző címletek:

- 1 tallér, 5 tallér, 10 tallér

4. Pergamen készítése

Normál papírból.

Kávéval vagy teával öregítve.

A széleit kissé megégetve (vezető készíti).

Erre írják:

- Esküjüket, okleveleiket

5. Kuruc erszény

Filcből vagy bőrutáncatból.

Bőrszíjjal összehúzható.

Ebben hordják:

- tallérokat
- leveleket
- pecsétet

6. Bőr karkötő kuruc mintával

Bőr- vagy műbőrszalag.

Bele lehet ütni:

- kereszt
- tulipán
- évszám (1703)

7. Tarisznya nyomdázással

Egyszerű vászontáska.

Textilfestékkel.

Motívumok:

- turul
- Rákóczi-címer
- tölgyág
- kard
- magyar korona

A hét során mindenki ezt használja.

8. Fakulacs vagy bögre díszítése

Fa bögrére:

- név
- címer
- rovásminta
- évszám

Pirográffal vagy alkoholos filccel.

9. Kuruc pajzs

Kartonból.

Festhető.

Minden űrs saját színeket választ.

Nagyszerű kellék lesz a

nagyjátékhoz.

10. Csapatzászló szalagjai

Minden nap végén egy új szalag kerül rá.

Például:

piros:

"Eperjes felszabadult"

zöld:

"Erdély csatlakozott"

arany:

"Szécsényi országgyűlés"

A tábor végére tele lesz emlékekkel.

11. Korabeli térkép készítése

Egy nagy barna csomagolópapírra.

A hét során folyamatosan rajzolják rá:

- várak, folyók, csaták

A végére egy óriási emléktérkép lesz.

12. Kuruc nyaklánc

Fagyöngyből.

Piros-fehér-zöld mintával.

Középen:

- fa korong
- címer
- R betű

13. Titkosíró készlet

Készülhet:

- saját ábécé
- viaszkréta
- citromlé
- lúdtoll

Utána egész héten titkos üzeneteket írnak.

14. Fokos vagy buzogány

Kartonból.

Festve.

Nagyon látványos kellék.

"Rákóczi emlékkönyv"

Ez lehet a hét legvonzóbb projektje. Minden gyermek kap egy kis, kézzel fűzött füzetet, amelyet a hét során folyamatosan tölt meg.

Minden nap bekerülhet:

- a napi esemény rövid leírása;
- egy rajz;
- egy megszerzett pecsét;
- egy idézet Rákóczitól;
- egy préselt levél vagy virág;
- egy kuruc tallér másolata;
- egy újonnan tanult népdal vagy kuruc ének első versszaka;
- a napi "hadiparancs";
- saját gondolatai arról, mit élt át.

A tábor végén a vezetők egy díszes "Vitézi Oklevelet" ragasztanak az utolsó oldalra, amely tanúsítja, hogy tulajdonosa hűségesen szolgálta a szabadság ügyét.

Plusz ötlet: kézművesek és mesterek napja

A harmadik napon – amikor a történet az országépítésről szól – a tábor egy részét **17–18. századi vásárrá** lehet alakítani.

A gyerekek kisebb műhelyek között járhatnak, és mesterektől tanulhatnak:

- **Bőrműves** – erszény vagy karkötő készítése.
- **Könyvkötő** – a Rákóczi-emlékkönyv összeállítása.
- **Pecsétkészítő** – saját pecsétnyomó faragása.
- **Zászlófestő** – altábori lobogó elkészítése.
- **Pénzverő mester** – kuruc tallérok készítése.
- **Írnok** – pergamenek és díszes oklevelek kalligráfiája.

Ez nemcsak változatosabbá teszi a kézműves foglalkozásokat, hanem hitelesen idézi meg a Rákóczi-kor mindennapjait, és a gyerekek valóban úgy érezhetik, hogy egy kuruc tábor vagy mezőváros életének részesei.

Napi Programötletek

Ehhez a kerettörténethez érdemes úgy felépíteni a programokat, hogy **minden játék egy-egy valódi kuruc feladatot jelenítsen meg**. A gyerekek ne egyszerűen versenyezzenek, hanem érezzék azt, hogy a szabadságharc sikeréhez járulnak hozzá. A feladatok eredménye minden esetben hatással lehet a kerettörténetre (felszabadul egy vár, több katonát sikerül toborozni, utánpótlás érkezik stb.).

1. nap – Megszólalnak a tárogatók

A felkelés előkészítése

Nagyjáték: "Titkos szervezkedés"

A csapatok Rákóczi titkos emberei. Az ország különböző pontjain kell megszervezniük a felkelést úgy, hogy a labanc őrzárok ne fedezzék fel őket.

Állomások:

- titkos levél megfejtése
- rejtjeles üzenet továbbítása
- futárküldés
- hamis császári pecsétek felismerése
- jelszavak megtanulása
- titkos találkozóhelyek felkutatása

Kézműves

- kuruc zászló készítése
- altábori címer
- bőr erszény
- lőportartó (kartonból)
- fakard vagy fokos készítése
- kuruc kokárda

Ügyességi játékok

- tárogatójel felismerése
- csendes lopakodás
- őrségváltás
- futárváltó

Esti keretjáték

A labancok rajtaütnek egy titkos találkozón.

A gyerekeknek ki kell menekíteniük Rákóczi levelét.

2. nap – A zászlók alatt

Megindul a szabadságharc

Egész napos portya

A portya során minden órs egy-egy vár felszabadításáért dolgozik.

Állomások:

Várostrom

Kötélhúzás

faltörő kos

vízhordás

ostromlétra építés

Ágyúk

Vizes szivacsokkal célbadobás.

Felderítés

Térképolvasás

iránytű

nyomkövetés

Esti játék

A térképen egyre több vár kerül kuruc kézre.

A gyerekek ünnepélyesen kitűzik saját zászlójukat.

Élelmezés

Tűzrakás

egyszerű ebéd főzése

víz tisztítás

Sebesültek mentése

Elsősegély

hordágykészítés

sebesült szállítása

3. nap – Erdély fejedelme

Országot kell építeni

Ez legyen kevésbé harcias nap.

Nagyjáték

"Újra kell építeni az országot"

Feladatok:

Piac

cserekereskedelem

különböző "árakat" lehet

szerezni

gabona

bor

Este

Lovaggá (vagy vitézzé) avatás

A jól teljesítő őrök külön megbízást kapnak Rákócztól.

Bíróság

különböző történelmi viták

el döntése

például:

Hogyan osszuk szét a gabonát?

Kézműves

kuruc pénz

pecsétnyomó

4. nap – A remény éve

Diplomácia

Nagyjáték

"Követjárás Európában" Minden állomás egy ország.

Franciaország

Meg kell győzni XIV. Lajost.

Lengyelország

Biztonságos útvonalat kell találni.

Erdély

Szövetséget kell kötni.

Hollandia

Kereskedők támogatását kell megszerezni.

Anglia

Követeket kell meggyőzni.

Minden ország más próbát ad pl.

ügyességi

nyelvi

logikai

kódfejtő

Diplomáciai játék

Minden csapat saját szerződést ír.

Pecsételi.

Átadja.

Esti tanácskozás

Rákóczi összehívja haditanácsát.

A csapatok dönthetnek:

tovább harcolnak

Nincs rossz döntés.

vagy tárgyalnak.

Mindkettőnek következménye lesz.

5. nap – Szécsényi országgyűlés

Legyen ünnepnap.

Egész napos nagyjáték

A teljes tábor egy országgyűlés.

Minden űrs küldötteset választ.

Állomások

Kincstár

adó beszédese
gazdálkodás

Hadügy

katonák toborzása
stratégiai térkép

Törvényhozás

egyszerű törvényeket kell
alkotni
például
hogyan segítsük egymást
ki védi a falvakat
mik a kurucok szabályai

Futárposta

gyorsasági verseny
Labanc kémek
rejtőzködős játék
Koronaórség
akadálypálya

Záró ceremónia

Minden altábor átveszi

- saját várának oklevelét
- kuruc zászlaját
- Rákóczi pecsétjét

majd közösen felkiáltanak:

Cum Deo Pro Patria et Libertate!

Egész héten használható mellékprogramok

Kuruc tallér

Minden teljesített feladatért kuruc tallért kapnak.

A tábor végén vásár rendezhető.

Kémjáték

Néhány vezető titokban labanc kémeket alakít.

Ha lebuknak, a gyerekek jutalmat kapnak.

Futárposta

A hét folyamán valódi leveleket hordhatnak egymás között.

Napi Hadihírek

Minden reggel felolvasható egy "Kuruc Hírlap", amely beszámol az előző napi eseményekről, és történelmileg hiteles módon ismerteti a szabadságharc aktuális állását. Ez segít a gyerekeknek beleélni magukat a kor hangulatába.

Záró nagy élmény

A tábor végére a központi térképen jól láthatóvá válik, hogy az első napon még császári kézen lévő várak fokozatosan kuruc zászló alá kerültek. A résztvevők saját szemükkel követhetik végig a szabadságharc kezdeti sikereit, így a történelmi események nem pusztán elhangzanak előttük, hanem a saját élményeiken keresztül válnak átélhetővé. Ez erősíti a kerettörténet dramaturgiáját, és méltó lezárást ad a szécsényi országgyűlés ünnepi jelenetének.

Csatolmányok

Meghívólevél táborba

Vitéz Magyaroknak, Hűséges Hazafiaknak!

Az Úristen kegyelméből és a magyar nemzet szabadságába vetett rendíthetetlen hittel küldöm e soraimat minden igaz szívű magyarhoz.

Hazánk hosszú esztendők óta idegen uralom terhe alatt sínylődik. Sokakat megfosztottak jogaiktól, sok családot bánat és nélkülözés sújt, s a magyar nép egyre inkább vágyakozik arra a napra, amikor ismét szabadon élhet ősei földjén.

Elérkezett azonban az idő, amikor nem maradhatunk tétlen szemlélői sorsunknak.

Hű embereim már gyülekeznek. A Felvidéken és a Tiszaháton egyre többen készülnek arra, hogy közösen emeljék fel zászlójukat a szabadság ügyéért. Jó hírek érkeznek távoli szövetségeseinktől is, s úgy tűnik, a Gondviselés most kedvező alkalmat kínál számunkra.

Ezért hívlak Benneteket is.

Gyűljetek össze a kijelölt helyen, hozzátok magatokkal bátorságotokat, becsületeteket, kitartásotokat és jókedveteket! Aki a szabadság ügyét szolgálja, annak nemcsak erős karra, hanem tiszta szívre, hűségre és egymás iránti bizalomra is szüksége lesz.

A ránk váró napokban próbák, küldetések és fontos döntések várnak rátok. Együtt építjük fel a kuruc sereget, együtt szabadítjuk fel várainkat, és együtt írjuk történelmünk egyik legdicsőségesebb fejezetét.

Legyetek készen arra, hogy helytálljatok, segítsétek bajtársaitokat, és mutassátok meg, hogy a magyar nép ereje mindig az összefogásban rejlett!

"...elérkezett az idő, hogy hazánkat ismét szabaddá tegyünk. Nem kardunk erejében bízunk csupán, hanem Isten igazságában és a magyarok összetartásában.

Aki szereti hazáját, készüljön fel!

II. Rákóczi Ferenc

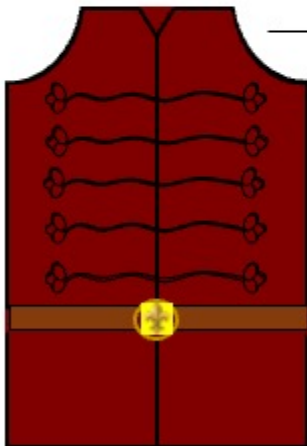
Diaszpóra Iskolatáborra jelmez – kb. így nézzen ki:

→ Toll – CSAK tábor
parancsnokoknak, tanároknak,
vezetőknek

→ **Barna süveg**

→ Mű bajusz – nem kötelező

→ **Bordó kuruc mellény**

Zsinórozás

- 3 sor – minden résztvevőnek
- 4 sor – CSAK őrsvezetőknek vagy
törzstagoknak
- 5 sor – CSAK táborparancsnokoknak

→ Cserkészöv, barna öv

Rákóczi Hadnagya Filmből

